

του Αθανασίου Β. Αβραμίδη, καρδιολόγου - καθηγητού Παθολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η επινόηση του βελονισμού ως θεραπευτικής μεθόδου, ανάγεται χρονικώς στα βάθη μυθικών αφηγήσεων των Κινέζων. Χρειάστηκαν δε πολλές χιλιετηρίδες ώστε να προκύψουν σχετικές πληροφορίες από τυχαία γεγονότα ή μύθους αρχικώς της καθημερινής ζωής.

Μέσα από την καθημερινή βιοπάλη για την επιβίωσή του, «έβλεπε» ο άνθρωπος ότι ορισμένοι, τάχα, από τους τραυματισμούς ή κάποια τυχαία τσιμπήματα εντόμων, τους απήλασαν κάποτε από διάφορες νοσηρές καταστάσεις. Οι πιο παρατηρητικοί συγκέντρωναν κατά καιρούς τέτοιου είδους «πληροφορίες» και κάποιοι «τόλμησαν» να αντιγράψουν την «αυτόματη», όπως χαρακτηρίστηκε αργότερα, προστασία την οποία τους παρείχαν τα κάποια «τυχαία» γεγονότα αλλά και η «πείρα της ζωής». Έτσι, άρχισαν κάποιοι να κεντρίζουν, να πληγώνουν ή να βελονίζουν, με λεπτές πέτρινες βελόνες, διάφορα κάπως πιο συγκεκριμένα σημεία, για τα οποία προέκυπτε σχετική «εμπειρία».

Κάπως έτσι θα μπορούσε να υποθέσει κανείς, ότι άρχισε η βελονοθεραπεία και μάλιστα ως ένα είδος μυστικιστικής θεραπευτικής.

1. Οι «δεκατρείς δαίμονες».

Η αρρώστια πάντοτε αποδιδόταν σε επίδραση κακοποιών υπερφυσικών δυνάμεων. Στην Κίνα πίστευαν ότι «δρούσαν» αόρατες δυνάμεις τις οποίες προσωποποίησαν με τα «δαιμόνια» [1]. Από αυτά, άλλα ήσαν αγαθοεργά, τα οποία η παράδοση αναφέρει με το όνομα Σεν, άλλα δε κακοποιά, τα οποία αποκαλούσαν Κουέι. Η αρρώστια λοιπόν ήταν έργο των Κουέι. Δαιμόνων, δηλαδή εξειδικευμένων ή προορισμένων να προκαλούν αρρώστιες.

Η όλη προσπάθεια των ανθρώπων λοιπόν, προκειμένου να αποφύγουν την αρρώστια, εστρέφετο στο να βρουν «μέσα» με τα οποία θα μπορούσαν να καταπολεμήσουν τα κακά αυτά δαιμόνια, τα Κουέι. Με τον καιρό – υπάρχουν δε πολύ ενδιαφέρουσες σχετικές «ιστορίες» - προέκυψαν περιπτώσεις από τις οποίες σχημάτισαν κάποιοι την εντύπωση ότι, κάποια σημεία του οργανισμού, αποτελούν τα σημεία δράσεως των Κουέι. Ως τέτοια δε ευαίσθητα και ευπαθή σημεία καθόρισαν μέρη στα οποία μπορούσε να βυθίζεται το δάκτυλο. Τις τέτοιες περιοχές τις ονόμασαν Χσυσέ – «εντυπώματα» ή «σημεία». «Αποκρύπτοντας δε λάθη, επιπλοκές, δυσάρεστα συμβάματα και αποτυχίες», διέδωσαν τη φήμη ότι, βελονίζοντας στις επίμαχες αυτές θέσεις, εξόντωναν τους δαίμονες Κουέι, που εκεί φώλιαζαν.

Οι κλασικοί του βελονισμού, περιγράφουν μια σειρά από σημεία με το όνομα Σέν Σαν Κουέι, που σημαίνει «οι δεκατρείς δαίμονες», αναφερόμενοι στα 13 πρώτα σημεία βελονισμού. [1]

Παράλληλα προς αυτά, από άλλα τυχαία γεγονότα, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι, «αργή καυτηρίαση» (Τσιου), μπορεί να εφαρμοσθεί ως θεραπευτική μέθοδος, παράλληλα ή και σε συνδυασμό με τον βελονισμό, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο Τσεν Τσίου (βελόνες και καυτηριασμοί), προκαλώντας εγκαύματα με σβώλους ή τσιγάρα από ξηρά φύλλα του φυτού της αρτεμισίας της κοινής, κοινώς Αψιθιάς, (*Artemisia Vulgaris*), βάσει τακτικής, προς αποφυγή εγκαυμάτων και προς εισαγωγή της έτσι παραγόμενης θερμότητας με τις βελόνες στα επίμαχα σημεία βελονισμού. Έτσι προέκυψε η ευρύτερα διαδεδομένη μέθοδος του «μοξοκαυτηριασμού» ή Μόξας[2], με την οποία αποσκοπείται η «τόνωση της ενεργειακής κυκλοφορίας» μέσα από το σύστημα των Μεσημβρινών, με μια πυρώδη θερμική επίδραση πάνω στα διάφορα βελονιστικά σημεία.

Με τον καιρό, όσο προέκυπταν αντικειμενικότερες παρατηρήσεις, άρχισε να εγκαταλείπεται η θεωρία της εισβολής δαιμόνων που προκαλούν ασθένειες για την πρόκληση των ασθενειών, και να αναπτύσσεται ένα νέο σύστημα γνώσεων, χάρη στην επινόηση ενός φιλοσοφικού συστήματος με την επικυριαρχία του Τάο, «ενός παγκοσμίου Νόμου της Τάξεως».

2. Τάο και Ταοϊσμός.

Η Κινεζική λέξη Τάο, σημαίνει το «μέσον». Στην αρχαία κινεζική φιλοσοφία το Τάο είναι στοιχείο τάξεως το οποίο επιτελεί την ενότητα του Σύμπαντος. Ταοϊσμός δε, είναι το φιλοσοφικό και θρησκευτικό σύστημα των Κινέζων. Η ίδρυση του αποδίδεται στον Λάο Τσε (Lao Tse), ο οποίος υποτίθεται ότι έγραψε το Τάο-τε-Κινγκ, ένα από τα τρία μοναδικά διασωθέντα θεμελιώδη βιβλία του λεγόμενου «φιλοσοφικού» Ταοϊσμού.[3]

Η διδασκαλία του ταοϊσμού δέχεται ότι: το υπαρκτόν, πέραν των πολλαπλών διαφορών του, είναι κατά βάθος ένα. Υπάρχει ένα στοιχείο τάξεως και ενότητας, μυστηριώδες και μη κατονομαζόμενο, υπέροχο και αμετάβατο, το οποίον αποκαλείται τάο, «το μέσον». Αυτό λοιπόν το στοιχείο τάξεως είναι η υπέρτατη πραγματικότητα μέσα στην οποία όλες οι φαινομενικές αντινομίες διαλύονται: σύνθεση του γιν και του γιανγκ, του θετικού και του αρνητικού, του αληθινού και του ψεύτικου, είναι κατ' αρχήν η απολύτρωση γι' αυτόν που την κατέχει. Ο ταοϊστής ελπίζει να ενωθεί με αυτή την πραγματικότητα δια της σκέψεως, της ασκήσεως και κατόπιν της εκστάσεως: ενωμένος μετά του τάο φεύγει από τον μάταιο κόσμο και απολαμβάνει την αθανασία. Ο θρησκευτικός ταοϊσμός διαμορφώθηκε από την εποχή των Χαν. Αργότερα δε, υπό την επιρροή του Βουδισμού, οργάνωσε μοναστήρια και ναούς. Γενικώς ο «θρησκευτικός» ταοϊσμός είναι μίγμα δογματικό, όπου ευρίσκονται οι σοφές ιδέες του Λάο Τσε και του Τσουάνγκ τσε, με μαγικές τελετές και λαϊκές δεισιδαιμονίες.[3]

Στο Τάο-τε-Κινγκ, το βιβλίο αυτό «του Μέσου και της Αρετής», εκτίθεται και μάλιστα με παραβολές, το μυστικιστικό δόγμα του Ταοϊσμού. [3]

3. Ταοϊσμός και Κοσμική Ενέργεια.

Κατά την Κινεζική φιλοσοφία, η ενέργεια Chi (Τσ'ι) είναι η βασική κοσμική αρχή η οποία είναι η αιτία κάθε δημιουργικής και καταστροφικής καταστάσεως,[4] και θα μπορούσε να παραβληθεί με τον Ινδικό όρο «Πράνα».

Συμπαντική η ενέργεια του Τάο στο σύνολό της, παρουσιάζεται για τον δυαδικό νου του ανθρώπου ως διπολική. Οι Κινέζοι λοιπόν, διακρίνοντας για την ενέργεια αυτή δύο πόλους, ονόμασαν Γιν τον αρνητικό και Γιανγκ τον θετικό.[4] Οι δύο ενεργειακοί αυτοί πόλοι παριστάνοντας, αντιστοιχώς, το αιώνιο πρωταρχικό θήλυ και το αντίστοιχο άρρεν, αποτελούν τις δύο βασικές αρχικές δυνάμεις ή Αρχές. Αυτές δε είναι εκείνες οι οποίες, κατά την Κινεζική φιλοσοφία, δημιούργησαν τον Ουρανό («Πατέρας»), τη Γη («Μητέρα») και τον Άνθρωπο («Υιός»), ο οποίος κινείται μεταξύ Ουρανού και Γης. Οι δυνάμεις αυτές, ως οι δύο Αρχές, εμπεριέχονται στα δημιουργήματά τους, βρίσκονται σε διαρκή ανταγωνισμό αλλά και συνεχή συνεργασία, αυτορρυθμιζόμενες χάρη στον Μεγάλο Νόμο του Τάο που αποτελεί την Τρίτη Αρχή, η οποία είναι καθαυτή η «σχέση» (Τάο) των δύο άλλων Αρχών, οι οποίες εμπεριέχονται η μία μέσα στην άλλη. Το Τάο δεν είναι ούτε η μία ούτε η άλλη, αλλά μια ενδιάμεση Αρχή, η οποία συναποτελείται από την ποσοστιαία συμμετοχή των δύο άλλων πρωταρχικών δυνάμεων, συναποτελώντας πάντα, αθροιστικώς το «όλον» ή το «Ένα» το οποίο είναι, ακριβώς το Τάο. (Σ.Σ.: Πρόκειται, δηλαδή, για μία άκρως δυσνόητη, αν μη ακατανόητη, φιλοσοφία).

4. Το Γιν και το Γιανγκ.

Η διαλεκτική, η σκέψη, η διάγνωση όπως και η πρακτική θεραπευτική αγωγή του παραδοσιακού βελονισμού, θεμελιώνεται επάνω στη θεωρία του Γιν και του Γιανγκ, στη θεωρία των «πέντε κινήσεων» και των «πέντε δραστηριοτήτων». [4] (Σ.Σ.: Κάτι, δηλαδή, το οποίο ουδεμία σχέση έχει με την Επιστήμη της Ιατρικής).

Το Γιανγκ εκπροσωπεί: την εκφραζόμενη δύναμη, το φως, την θερμότητα, το άνω (Ουρανό), την αρρενωπότητα, τη δραστηριότητα, την προσφορά, το σκληρό. Το Γιν, αντιθέτως, εκφράζει: την απουσία ενεργού δυνάμεως, το σκοτάδι, το κρύο, το κάτω (Γη), την θηλυκότητα, την παθητικότητα, την αδράνεια, την δεκτικότητα, το μαλακό.[4]

Το Γιν και το Γιανγκ, δεν μπορούν να υπάρχουν ξεχωριστά και ενυπάρχουν, σε άλλοτε άλλο ποσοστό, το ένα μέσα στο άλλο. Αν όμως χωρισθούν, το αποτέλεσμα θα είναι η καταστροφή και ο θάνατος σε κάθε φυσικό πεδίο, και θα επέλθει ο εκμηδενισμός του Σύμπαντος. (Σ.Σ.: Πρόκειται για μία αβάσιμη και αυθαίρετη αντίληψη του Ταοϊσμού).

Το ανθρώπινο σώμα πειθαρχεί στους νόμους του Γιν και του Γιανγκ. (Σ.Σ.: κατά την φιλοσοφική τους αντίληψη περί ανθρώπου). Τα συμπαγή όργανα (ήπαρ, καρδιά, σπλήνας, πνεύμονες, νεφροί) είναι Γιν. Τα κοίλα σπλάχνα (χοληδόχος κύστη, λεπτό έντερο, στόμαχος, παχύ έντερο, ουροδόχος κύστη), είναι Γιανγκ. Η διαταραχή μεταξύ του Γιν και του Γιανγκ προκαλεί τις αρρώστιες. Και για να αποκατασταθεί η υγεία, θα πρέπει οι δυνάμεις αυτές να επανέλθουν σε κατάσταση ισορροπίας. Σ' αυτό «αποβλέπει» ο ...βελονισμός. (Σ.Σ.: Περί τίνος πρόκειται, επομένως; Περί Μυστικισμού; ... μόνον; ... ή μήπως και Παγανισμού;

5. Η διάγνωση της νόσου.

Στον παραδοσιακό βελονισμό, η διάγνωση της νόσου από την οποία πάσχει κάποιος, βασίζεται στην ποιότητα των σφυγμών. Υπάρχουν δε κατά τους βελονιστές, ... 28 μορφές παθολογικών σφυγμών, οι οποίοι διακρίνονται σε σφυγμούς Γιν και σε σφυγμούς Γιανγκ. Διαθέτουν μάλιστα στα βιβλία τους πολυάριθμα κεφάλαια με απίθανες περιγραφές λεπτομερειών για το είδος ή τις μορφές του σφυγμού, από τις οποίες πιστεύουν (αν ποτέ είναι δυνατόν) ότι, μπορούν να διαγνώσουν επακριβώς το πάσχον όργανο και την ειδική πάθησή του (ανάλογα με τις συγκεκριμένες διαταραχές των Γιν και των Γιανγκ), φθάνοντας μέχρι και να αποφαίνονται τελεσίδικα, έτσι ώστε ακόμη και να ισχυρίζονται ότι: ... ο σφυγμός της «διασποράς αποτελεί προγνωστικό θανάτου, καθ' όσον αντιστοιχεί σε ενεργειακή κενότητα των νεφρών. Και ότι, ... ο λεγόμενος «έτοιμος» σφυγμός, που αντιστοιχεί στην λεγόμενη «νίκη του Γιανγκ», θεωρείται και αυτός προγνωστικό θανάτου.

Για τον βελονισμό, το κλειδί της διαγνωστικής βρίσκεται στην εξέταση των διαφόρων αποχρώσεων της χροιάς του προσώπου, όπως και των σφυγμών. Και αποτελεί την μεγάλη Αρχή – Τάο – της θεραπευτικής. Ο βελονιστής πρέπει να γνωρίζει πολύ καλά ότι τα εσωτερικά όργανα προβάλλονται σε συγκεκριμένες και προκαθορισμένες θέσεις της μέσης γραμμής του προσώπου και εκατέρωθεν αυτής, και ότι στο μέσο της γραμμής αυτής ανταποκρίνονται οι πνεύμονες, κάτω από αυτό ανταποκρίνεται η καρδιά, πιο κάτω το ήπαρ και ακόμη πιο κάτω ο σπλήνας. Εκατέρωθεν δε της μέσης γραμμής του προσώπου, προβάλλονται τα σπλάχνα, έχοντας το καθένα τη δική του θέση προβολής και συγκεκριμένες ανώμαλες χρώσεις, οι οποίες αποτελούν την εκδήλωση η οποία υποδεικνύει στον βελονιστή το συγκεκριμένο όργανο στο οποίο αυτή αντιστοιχεί και την πάθησή του, αναλόγως της χροιάς. Και, όπως ισχυρίζονται, μπορεί ο βελονιστής από αυτά, να προβλέψει όχι μόνον την εξέλιξη αλλά και την τελεσίδικη έκβαση της νόσου.

Η εξέταση τόσο των σφυγμών όσο και της χροιάς του προσώπου, σχετίζονται με τους κανόνες των «πέντε στοιχείων» (Ξύλο, Φωτιά, Γη, Μέταλλο, Νερό) των «τεσσάρων εποχών» (του έτους), των «οκτώ ανέμων» και των «έξι ενώσεων» των ... «12 συζευγμένων

Μεσημβρινών». (Σ.Σ.: Εύλογο λοιπόν το ερώτημα: Οι της εποχής εκείνης βελονιστές, στηρίζονταν στις φαντασιώσεις τους περί της κατασκευής και λειτουργίας του ανθρώπινου οργανισμού. Οι σημερινοί, πώς τα αποδέχονται όλα αυτά και «βελονίζουν» βάσει των δοξασιών της εποχής του «Κίτρινου Αυτοκράτορα»);).

Η νόσος του ανθρώπου, όπως υποστηρίζουν, προέρχεται από την ανισορροπία των ενεργειών των «πέντε δραστηριοτήτων», επιδεινώνεται δε αν η ενέργεια του ουρανού, του είναι δυσμενής.[4] Αυτά λένε, είναι από τα ... «απόκρυφα μυστικά του πεπρωμένου» του ανθρώπου. [4] Η πιο ευνοϊκή, πάντως, στιγμή για να παρατηρήσει κανείς την κατάσταση της ενέργειας του Ουρανού για την ορθότερη διάγνωση – λένε τα βιβλία του βελονισμού – είναι κατά την αυγή ... της πρώτης ημέρας του νέου έτους. [4] Οι πέντε ενέργειες του Ουρανού, καλές ή κακές, εισέρχονται στον άνθρωπο (ω της αφελείας!)... «από τη μύτη» και διατηρούνται μέσα στην καρδιά και τους πνεύμονες, από όπου ασκούν την επίδραση τους, όπως πιστεύουν οι βελονιστές.

Δεν είναι εύκολο βεβαίως να γίνει η ελαχιστότατη αναφορά επί των διαφόρων διαγνώσεων, και πώς και βάσει ποίων στοιχείων αυτές καθιερώθηκαν ώστε να αποτελέσουν τη βάση για την θεραπευτική του βελονισμού, με τον οποίον – όπως ισχυρίζονται – θεραπεύουν, σχεδόν, ... τα πάντα (!). Αξίζει όμως να αναφερθούν μερικά για το πώς προωθήθηκε ο βελονισμός στην Κίνα, αρχίζοντας από την μυθική εποχή.

6. Η επιβολή του βελονισμού.

Ο βελονισμός δεν υπήρξε θεραπευτική μέθοδος επιλογής, αλλά επιβολής με διαταγή του «Κίτρινου Αυτοκράτορα», του θεωρούμενου και ως συγγραφέα των Κλασικών Κειμένων του Παραδοσιακού Βελονισμού.

Ο Hoang Ti (Χοάνγκ-Τι), ο «Κίτρινος Αυτοκράτορας», ένας από τους ενδοξότερους «μυθικούς» ηγεμόνες της Κίνας, λέγεται ότι βασιλεύσε από το 2.696 έως το 2.598 π.Χ., στη μεγάλη πεδιάδα που δημιουργήθηκε από τις προσχώσεις του Κίτρινου Ποταμού, πήρε το όνομά του από το κίτρινο χρώμα της γης της περιοχής εκείνης [2] και λατρεύτηκε ως θεότητα. Εκτός από τη σοφία της διακυβερνήσεως της χώρας του, αποδόθηκε στον Αυτοκράτορα αυτόν, αποκληθέντα και «Πατέρα του Κινεζικού Λαού», μεταξύ πολλών άλλων, και: η προώθηση της αστρονομίας, της μουσικής και της ιατρικής. Επίσης, η εισαγωγή του νομισματικού συστήματος, της γραφής, η κατασκευή πλανηταρίου, η εγκαθίδρυση και διόρθωση του ημερολογίου, η επεξεργασία συστήματος ήχων, χορδών, και ο σχεδιασμός αναλόγων μουσικών οργάνων. Από την Μεγάλη Άρκτο του Ουρανού, σχεδίασε και κατασκεύασε την πρώτη τροχοφόρο άμαξα..., ... εφηύρε την πυξίδα και ... τι άλλο; .... Ναι! Συνέγραψε το αρχαιότερο κλασσικό σύγγραμμα ιατρικής σε συνεργασία με έναν από τους πιο διάσημους υπουργούς της Υγιεινής, τον Khi-Pa, υπό την μορφή ερωταποκρίσεων. [2] Το σύγγραμμα αυτό, είναι η σπουδαιότερη και πληρέστερη μέχρι σήμερα πραγματεία για τον βελονισμό, σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι το Νέι Κινγκ, δηλαδή η «Ιερά Βίβλος» του βελονισμού. Και το σχετικό «φιρμάνι» για την επιβολή του βελονισμού στην Κίνα, έλεγε τα εξής περίπου: «Εγώ, που είμαι αρχηγός ενός μεγάλου λαού, διαπιστώνω με λύπη μου ότι δεν εισπράττω φόρους διότι ο λαός μου είναι άρρωστος και δεν μπορεί να τους καταβάλει. Θέλω λοιπόν, απ' εδώ και εμπρός, αντί για τα διάφορα γιατροσόφια, να χρησιμοποιούνται μόνο βελόνες από μέταλλο, να τρυπούν μ' αυτές πάνω στα Τσινγκ για να δρουν στο Συέ και στην Τσ'ι, για να επαναφέρουν την καλή ισορροπία» [1,2,5]. (Η λέξη Τσ'ι στην Κινεζική, σημαίνει αέριο ή αιθέρα αλλά και «ενέργεια»). Έτσι, δηλαδή με αυτοκρατορική επιταγή, καθιερώθηκε, ή μάλλον επιβλήθηκε, η υποχρεωτική βελονοθεραπεία, αποκλειόμενης κάθε άλλης θεραπευτικής μεθόδου, από τις γνωστές της εποχής εκείνης.

7. Προβληματισμοί των βελονιστών κατά την εφαρμογή του.

Η ευρύτερη διάδοση του βελονισμού, έφερε στην επιφάνεια προβλήματα και απεκάλυψε

κινδύνους, εκ της εφαρμογής του. Μελετώντας κανείς όλα αυτά στα βιβλία των ίδιων κλασικών βελονιστών, αισθάνεται υποχρεωμένος να αντιμετωπίσει τις υποδείξεις για βελονισμό με περίσκεψη και πολλές επιφυλάξεις. Ιδίως, όταν μελετά το «Ναν Κινγκ» του κλασικού βελονιστή Πιεν Τσιουέν[8], με τα 81 «Δυσχερή Προβλήματα του Βελονισμού». Ο οποίος Τσιουέν ακόμη και σήμερα «κατέχει δικαιωματικά την πρώτη θέση στο πάνθεο των αθανάτων της κινεζικής παραδοσιακής ιατρικής»[8]. Και εύλογα διερωτάται κανείς: πόσοι από τους σημερινούς βελονιστές εφαρμόζουν αυτά, τα οποία ο παραδοσιακός κινεζικός βελονισμός εξακολουθεί να θεωρεί ως απαραίτητες προϋποθέσεις για την ορθή εφαρμογή του, ώστε να αποβαίνει αποτελεσματικός, όπως τον πίστευαν οι επινοητές του και περιγράφεται στην «Βίβλο» του «Κίτρινου Αυτοκράτορα»; Όταν μάλιστα η εκτροπή από τα θέσφατα, θεωρείται «βεβήλωση» και ως η βασική αιτία αποτυχίας της εφαρμογής του βελονισμού;

Η μελέτη των προβλημάτων, των δυσχερειών και των αποτυχιών της εφαρμογής του παραδοσιακού κινεζικού βελονισμού, τον οποίο οι της «Δύσεως» βελονιστές ισχυρίζονται ότι, πιστοί στα κλασικά κείμενα, ακολουθούν, αποδεικνύει εγγενείς δυσκολίες και μάλιστα ανυπέρβλητες. Ένα μεγάλο κεφάλαιο δυσκολιών προκύπτει από την μεταφορά των όρων εκ των μονοσύλλαβων λέξεων της Κινεζικής γλώσσας (στην οποία η έννοια της κάθε λέξεως αλλάζει ανάλογα και με τον τρόπο με τον οποίο προφέρεται), στις γλώσσες της Δύσεως, στις οποίες είναι δύσκολο, αν μη και αδύνατο, να αποδοθεί η έννοιά τους και η σημασία τους ή και ο συμβολισμός τους, που είχαν τότε στα ήθη και τα έθιμα της χώρας ή και της περιοχής της καταγωγής τους. Αυτά, άλλωστε απετέλεσαν και τον «γόρδιο δεσμό» του Ζακ Λαβιέ, ο οποίος συνέγραψε τον «Κινεζικό Βελονισμό»[1], το πρώτο δηλαδή βιβλίο το οποίο μετέφερε «την ιστορία, το σύστημα και την πρακτική» του βελονισμού στη Γαλλία, την πρώτη δηλαδή χώρα στην οποία άρχισε η εφαρμογή του βελονισμού στον έξω της Κίνας κόσμο. Γι' αυτό, άλλωστε, αλλά και με την πεποίθηση ότι «οι αποτυχίες εφαρμογής του βελονισμού στη Δύση» είχαν την αιτία τους στην «λανθασμένη απόδοση των εννοιών και των όρων «του παραδοσιακού βελονισμού» (που είχαν την εποχή της συγγραφής του Νέι Κινγκ από τον «Κίτρινο Αυτοκράτορα») προτίμησε να χρησιμοποιήσει εκείνες τις ίδιες λέξεις και τους όρους, στην «μητρική» τους γλώσσα. Και η μεν μετάφραση είναι θαυμάσια. Πώς όμως να παρακολουθήσει κανείς τα νοήματα και τις έννοιες που ο συγγραφέας, πιστός στο πρωταρχικό κείμενο του «παραδοσιακού βελονισμού», προσπαθεί να αποδώσει όταν, δύο και τρεις ακόμη φορές σε κάθε γραμμή του κειμένου του είναι υποχρεωμένος να καταφεύγει στο «γλωσσάριό» του, για να δει, «πώς αυτός αποδίδει» τις «μονοσύλλαβες» κινεζικές λέξεις του αρχαίου και «παραδοσιακού» κειμένου;

Από την «κακή όμως εφαρμογή», όπως ισχυρίζονται, του «κινεζικού βελονισμού» στη Δύση, προκύπτουν και τα πολλά δυσάρεστα τα οποία «δυσφημούν» τον Βελονισμό.

8. Πώς ενεργεί ο βελονιστής.

Κατ' αρχήν, ποτέ δεν θεραπεύει ένα Χσιέ (υπενθυμίζεται ότι πρόκειται για το «εντύπωμα» όπου «φωλιάζει» ένας Κουέι, δηλαδή κακός δαίμονας, ο οποίος είναι ο πρόξενος της αρρώστιας), όταν η «μακροκοσμική» και η «μικρο-κοσμική» ενέργεια είναι διαταραγμένες. Διότι, η τέτοια διαταραγμένη ενέργεια επικυριαρχεί επί της ενεργείας την οποία ο βελονιστής θέλει να θεραπεύσει. Οι βασικές δε μακροκοσμικές διαταραχές είναι: καταιγίδες, δυνατός άνεμος, καύσωνας ή θερμοκρασία του περιβάλλοντος πάνω από τη φυσιολογική του σώματος (360,6), η περίοδος που έχουμε πανσέληνο, όταν υπάρχει παλίρροια της θάλασσας, κ.α. Οι μικρο-κοσμικές διαταραχές, κατά τις οποίες δεν πρέπει να εφαρμόζεται βελονισμός, είναι: η διέγερση, η κατάθλιψη, η κούραση, μια μεγάλη λύπη, όταν είναι μεθυσμένος κανείς και διάφορα άλλα (ο κατάλογος είναι μακρύς), γενικά δε σε καταστάσεις κατά τις οποίες ο άνθρωπος βρίσκεται «σε εμφανή διαταραχή της ενεργειακής ισορροπίας του, είτε αυτή είναι σωματική είτε ψυχική». Οπότε, να και το πλήθος των δικαιολογιών τις οποίες επικαλούνται για να δικαιολογήσουν τις θεραπευτικές αποτυχίες του βελονισμού.

Υπάρχει ένας μεγάλος κατάλογος ενοχλημάτων για κάθε συγκεκριμένη πάθηση, για την οποία χρειάζεται επιμελής επιλογή των σημείων βελονισμού, η οποία απαιτεί μακροχρόνια ενασχόληση και μεγάλη πείρα, προκειμένου να αποφευχθούν δυσάρεστα από την εφαρμογή του βελονισμού, τα οποία μπορεί να αποβούν, εκτός από την επιδείνωση των συμπτωμάτων της αρρώστιας την οποία προτίθενται να θεραπεύσουν, μέχρι και μοιραία για την ίδια τη ζωή του. Και αυτά τα επισημαίνουν λίαν σαφώς στα κλασσικά βιβλία του βελονισμού.

Διαφορετικά πάντως οφείλουν να βελονίζουν κατά τις διάφορες εποχές του έτους, επειδή η ένταση της κοσμικής ή συμπαντικής ενέργειας παρουσιάζει αυξομειώσεις, ανάλογα με την

κάθε εποχή. Πρέπει δε κάθε φορά να επιλέγουν τα ειδικά για την κάθε εποχή σημεία βελονισμού, ακόμη και όταν θεραπεύουν την ίδια νόσο, όμως σε διαφορετικές εποχές. Το ίδιο ισχύει και για τις ώρες του βελονισμού κατά την διάρκεια μιας και της αυτής ημέρας, διότι η «βλαπτική ενέργεια» εντοπίζεται σε διαφορετικές περιοχές, ανάλογα με την κάθε εποχή. Αλλά και με την ώρα της ημέρας. Αυτό δε επειδή..... «το πρωί ανταποκρίνεται στην άνοιξη, το μεσημέρι στο καλοκαίρι, η δύση του ηλίου στο φθινόπωρο και η νύχτα στον χειμώνα»[5]. (Σ.Σ.: Όμως, τι άλλο εκτός από αφελή θα έπρεπε να χαρακτηρισθούν όλα αυτά;).

Σε όλες τις περιπτώσεις, αν ο βελονιστής «διαπιστώσει» (πώς όμως;) ύπαρξη «κενού» ενέργειας, οφείλει να «τονώσει» την ενέργεια. Αν, «πληρότητα», θα πρέπει να την «διασπείρει». Οφείλει όμως και να προσέχει πολύ διότι, από κακή ή λανθασμένη εκτίμηση, όπως στη «βίβλο» του βελονισμού επισημαίνεται, ένας αδέξιος ή αδόκιμος βελονισμός, μπορεί να οδηγήσει σε δυσάρεστες μέχρι και τραγικές συνέπειες. Τόσο και έτσι ώστε .... «η βελόνη του βελονιστή σε κακά χέρια να είναι τόσο επικίνδυνο όπλο, όσο το ξίφος που σκοτώνει έναν άνθρωπο, όπως οι ίδιοι αναγνωρίζουν[5].

Το πώς ενεργεί για κάθε πάθηση ή νόσο ο βελονιστής, απαιτεί τόμους βιβλίων, ιδίως προκειμένου να σχολιασθούν τα υπ' αυτών αναφερόμενα τα οποία σχεδόν κατά κανόνα στερούνται επιστημονικής βάσεως. Άλλωστε, για να έχουν έρεισμα, θα έπρεπε να ερμηνεύονται βάσει των σύγχρονων επιστημονικών γνώσεων και όχι των δοξασιών περί την ιατρική της εποχής του «Κίτρινου Αυτοκράτορα». Χρειάζεται, πάντως ... μεγάλη αντοχή για να αποφύγει να αναφέρει κανείς μερικά έστω παραδείγματα. Αλλά και η επιλογή, ενδεικτικώς έστω, είναι και αυτή, πρόβλημα!

Τα πράγματα για τους βελονιστές γίνονται ακόμη πιο δύσκολα όταν η «βλαπτική ενέργεια» γίνεται «στάσιμη», ακολουθεί «παράπλευρες» διαδρομές ή, ακόμη χειρότερα, όταν διατρέχει ... «αντίθετη» διαδρομή από την κανονική. (Σ.Σ.: Προφανώς, πρόκειται για παιδαριώδεις αντιλήψεις και αφελείς ερμηνείες).

Στον δεύτερο τόμο του Νέι Κινγκ[4], διατυπώνεται σαφέστατα ότι: «Αν βελονίζοντας τραυματισθεί κάποιο από τα πέντε όργανα», ο θάνατος θα επέλθει ταχέως. Και, συγκεκριμένα:

- Αν τραυματισθεί η καρδιά, ο θάνατος θα επέλθει σε μια μέρα, με αναστεναγμούς.
- Αν το ήπαρ, την πέμπτη ημέρα, θα επέλθει με φαντασιοπληξίες.
- Αν οι πνεύμονες, σε τρεις ημέρες, με βήχα.
- Αν οι νεφροί, ο θάνατος σε έξι μέρες, με χασμουρητά και φταρνίσματα.
- Αν ο σπλήνας, ο άνθρωπος θα πεθάνει μέσα σε διάστημα δέκα ημερών, με συνεχείς καταπόσεις.[4]

Το Τάο του Βελονισμού απαιτεί: α) συγκέντρωση του πνεύματος του βελονιστή, β) γνώση των βαθμών «κενότητας» και «πληρότητας» της ενέργειας των «πέντε οργάνων», γ) εξέταση των σφυγμών και των «εννέα τόπων»[2]. Το περισσότερο ουσιώδες όμως για τον βελονιστή, κατά το Νέι Κινγκ (βιβλίο του βελονισμού), είναι «να συγκεντρώνει το πνεύμα του, σαν να βρίσκεται στο χείλος ενός βαράθρου ή σαν να κρατούσε μια τίγρη, τέλεια απορροφημένος με αυτό το οποίο ασχολείται»[2,5,7]. Θα πρέπει όμως να είναι και «γαλήνιος, στρέφοντας και δίδοντας όλη την προσοχή του νου του, περιμένοντας την άφιξη της ενέργειας» (Σ.Σ.: Ποιάς όμως; Και, ... από πού;)

9. Πώς «θεραπεύει» ο βελονισμός.

Βασίζεται πάνω στις έννοιες των σχέσεων ανάμεσα στον Άνθρωπο και τον Κόσμο. Στη θεωρία των «πέντε κινήσεων» σε συνάρτηση με τον Νόμο του Γιν και του Γιανγκ, των «πέντε στοιχείων» και των «έξι ενεργειών», με τη θεωρία «Κίνησης και Ενέργειας».

Από αυτά – κατά τους βελονιστές – γίνεται φανερό η τεράστια σημασία του ενεργειακού δινύμου Γιν και Γιανγκ, για τη διαγνωστική και θεραπευτική του παραδοσιακού βελονισμού, για την εφαρμογή της (δήθεν) ενεργειακής ιατρικής όπου κατατάσσεται και ο παραδοσιακός κινεζικός βελονισμός[2]. Τόσο που, αν στη θεραπευτική δεν ακολουθεί κανείς τους κανόνες του Γιανγκ του Ουρανού (=«Πατέρας») και του Γιν της Γης (=«Μητέρας»), ποτέ δε θα μπορέσει να θεραπεύσει έναν άρρωστο (=«Υιός»)[2].

Αν αρρωστήσει κανείς πριν να εμφανισθούν διαταραχές της ενέργειας, ο βελονιστής πρέπει να θεραπεύσει τη νόσο. Αν όμως οι διαταραχές της ενέργειας εμφανίζονται πριν από τη νόσο, πρέπει να αρχίσει κανείς θεραπεύοντας αυτές τις διαταραχές της ενέργειας. Σε άλλους η ενέργεια αφικνείται αρκετά μετά την έμπυση της βελόνας, ενώ σε άλλους πριν καν το πνεύμα του βελονιστή προλάβει να υπολογίσει[5]. (Σ.Σ.: Κοντά στα τόσα και τόσα, ας μείνει και αυτό ασχολίαστο. Αλλωστε τι να πρωτοσχολιάσει κανείς; .... Μαντική; Διόραση; Προόραση ή ... διάκριση; Και όλα αυτά στο όνομα του υποθετικού Τάο!).

Όσο διαρκούν οι τρεις πρώτοι μήνες του έτους, επειδή πιστεύουν ότι η ενέργεια του ανθρώπου τότε είναι κυρίαρχη στο αριστερό τμήμα των άνω άκρων, δεν θα πρέπει να βελονίζονται τα Γιανγκ αυτής της περιοχής. Στους μήνες 4 – 6, επειδή η ενέργεια είναι κυρίαρχη στο δεξιό τμήμα των κάτω άκρων, δεν θα πρέπει να βελονίζονται τα Γιανγκ αυτής της περιοχής. Από δε τον 7 – 9 μήνα, επειδή η ενέργεια του ανθρώπου είναι κυρίαρχη στο δεξιό τμήμα των κάτω άκρων, δεν θα πρέπει να βελονίζονται τα Γιν αυτής της περιοχής. Και, επειδή κατά τους μήνες από 9 – 12 η ενέργεια του ανθρώπου είναι κυρίαρχη στο αριστερό τμήμα των κάτω άκρων, δεν θα έπρεπε να βελονίζονται τα Γιν της περιοχής αυτής κατά το χρονικό αυτό διάστημα[5]. (Σ.Σ.: Και όμως, τα τέτοια, πολλοί τα παίρνουν στα σοβαρά. Ενώ κάποιοι άλλοι, τα «αξιοποιούν» για να «θεραπεύσουν» σχεδόν ... τα πάντα!).

10. «Σύγχρονες» θεωρίες βελονισμού.

Οι ισχυρισμοί των βελονιστών: α) ότι μπορούν να διακρίνουν τις πολυάριθμες ποικιλίες των Γιν και των Γιανγκ από τους σφυγμούς, και από τις ... 28 ποικιλίες τους να θέτουν ασφαλείς διαγνώσεις εσωτερικών οργάνων ή, β) ότι μπορούν να πετύχουν με τις σφυγμολογικές μεταμορφώσεις την σφυγμοδιαγνωστική ακόμη και συνδυασμού νοσημάτων εσωτερικών οργάνων και την, εν συνεχεία, επίπτωση της επιβαρύνσεως του ενός επί της νοήσεως ενός άλλου, οδήγησαν ακόμη και παραδοσιακούς βελονιστές, όπως ο Πιεν Τσιουέν, να επισημάνουν ήδη από την εποχή του (403 – 321 π.Χ.): «Τα Δυσχερή Προβλήματα του Βελονισμού»[8]. Τα οποία, όπως και ο τρόπος της δημιουργίας τους ή της αντιμετώπισεώς τους, ούτε καν μπορούν να συζητούνται υπό το πρίσμα των σημερινών επιστημονικών γνώσεων. Όμως, έγιναν τέτοιου είδους προσπάθειες, αφού έπρεπε να δοθούν από τους πιο σύγχρονους βελονιστές κάποιες απαντήσεις: α) για την «ροή της ενέργειας» μέσα από τους πρωτεύοντες και δευτερεύοντες (ανυπόστατους, πάντως) μεσημβρινούς, β) για την πορεία της ενέργειας, της «συμπαντικής» ή «κοσμικής» και της «φυσικής ή σωματικής» από τα «δεξιά προς τα αριστερά» για κάποια νοσήματα, ή από τα «αριστερά προς τα δεξιά» για κάποια άλλα, ανάλογα με την επικράτηση, τότε των Γιν και τότε των Γιανγκ. Όπως, γ) και για τα σημεία «εισόδου» για την «τόνωση» του κενού ή της «εξόδου» για την «διασπορά», επί διαπιστώσεως «πληρότητας» της – πράγματι μυστηριώδους αυτής - ... «ενέργειας». Αλλά, δ) και για την ερμηνεία της πολύπλοκης ... «ιεροτελεστίας» της εισαγωγής και εξαγωγής των 9 διαφορετικών ειδών βελονών, και της μεγάλης ποικιλίας των μετάλλων κατασκευής τους, ανάλογα και με τους σκοπούς ή τις «προθέσεις» επιλογής και χρησιμοποιήσεώς τους, με περίπλοκη και πολυπράγμονα διαδικασία, κατά την εκπνοή ή την εισπνοή, με αριστερόστροφες ή δεξιόστροφες κινήσεις και .... και ....! (Σ.Σ.: «Εις μάτην», όμως).

Οι «δυτικοί λοιπόν βελονιστές», αδιαφορώντας για τις προειδοποιήσεις των «παραδοσιακών του κινεζικού βελονισμού», ορίζουν τον βελονισμό ως μια «αντανακλαστική θεραπεία» ή «ρεφλεξοθεραπεία». Και, το 90% από αυτούς, την συνδυάζουν με την Ομοιοπαθητική και την Σπονδυλοθεραπεία[1].

Τον 19ο αιώνα, τότε που άνθιζε η επιστήμη του ηλεκτρισμού, όλοι οι υποστηρικτές του συμφωνούσαν στο ότι ο βελονισμός μπορεί να ερμηνευθεί μόνον μ' αυτήν τη μέθοδο. Από τον Μπερλιόζ, πατέρα του συνθέτη, υποστηρίχθηκε η διεγερτική – κινητική θεωρία, για τον βελονισμό. Ο Πελετάν, δημιούργησε μονάδα μετρήσεως με σκοπό να αποδείξει τη δράση του βελονισμού με ηλεκτρικά φαινόμενα. Ο Κλοκέ, ανέπτυξε μια παρόμοια θεωρία και φαίνεται να εξομοίωσε το σύνολο: «σώμα αρρώστου και βελονισμού», με μια «ηλεκτρική στήλη». Συνέδεσε δε τις βελόνες του με καλώδια, των οποίων τις άκρες βύθιζε μέσα σε νερό. Ο Σαρλαντιέρ, προχωρώντας ακόμη περισσότερο, συνέδεσε τις βελόνες του με μια γεννήτρια ηλεκτρικού ρεύματος και διοχέτευε ρεύμα στα σημεία που είχε τρυπήσει, κάνοντας πειράματα ηλεκτρο-βελονισμού.[1] (Σ.Σ.: Μάταιος κόπος όμως, διότι:)

Υπήρχαν τόσες πολλές διαφωνίες μεταξύ των υποστηρικτών της ηλεκτρικής θεωρίας του βελονισμού και τέτοιες αντιγνώμιες, ώστε γρήγορα ξεχάστηκε και αυτός ο ίδιος ο βελονισμός, περί το τέλος του περασμένου αιώνα[1]. Αργότερα, επινοήθηκε το «σημειότερο», ως ένας ανιχνευτής των «εντυπωμάτων» (Χσυέ) ή «σημείων» του βελονισμού. Κατασκευάστηκε ύστερα μια «ηλεκτρονική ζυγαριά», για να μετρά την ηλεκτρική απώλεια των Χσυέ και τις τροποποιήσεις που προκαλούνται με την εμφύτευση των βελονών. Άλλοι, ... «απέδειξαν», όπως νόμιζαν, ότι η κινεζική βελόνα με το στέλεχος από ατσάλι και τη λαβή από χαλκό, αποτελεί ένα θερμικό ηλεκτρικό ζεύγος με διπλή ενέργεια. (Σ.Σ.: Μάταιος και πάλι ο κόπος). Όμως:

Στο τέλος του 20ου αιώνα, επανέφεραν τα της αποτυχημένης θεωρίας του ηλεκτρο-βελονισμού, υπό νέο όμως «μανδύα» ... «όντας – όπως γράφουν – υποχρεωμένοι να εξηγήσουν ένα θεραπευτικό σύστημα που εφαρμόστηκε στα βάθη των αιώνων ... ώστε η μέθοδος να γίνει αποδεκτή ...»[19].

Χρησιμοποιούν για τον σκοπό αυτόν και την νεότευκτη «Νευρωνική Θεωρία Δράσεως του Βελονισμού», για να εξηγήσουν τα .... «ανερμήνευτα», κάνοντας όμως μ' αυτήν... «λήψη του ζητούμενου», με τη λειτουργία των νευροδιαβιβαστών, του δικτυωτού σχηματισμού και των νευρώνων, υποκαθιστώντας τους μεσημβρινούς και προσπαθώντας με σύγχρονη ορολογία εκ της νευροφυσιολογίας να εξηγήσουν τάχα πώς «ο βελονισμός ενεργοποιεί εξισορροπιστικούς μηχανισμούς μεταξύ Γιανγκ και Γιν ... τις δύο αλληλοσυσχετιζόμενες δυνάμεις, οι οποίες συνεχώς μεταβάλλονται η μία στην άλλη, σε μια συνεχή αυτορρυθμιζόμενη ισορροπία» (Σ.Σ.: Να, «η λήψη του ζητούμενου» και εδώ), «σ' αυτό που – όπως γράφουν οι ίδιοι – για τον Δυτικό τρόπο σκέψης λέμε ΟΜΟΙΟΣΤΑΣΗ»[19]. Πρόκειται για «εμβαλωματική» προσπάθεια καλύψεως του κενού. Και, ενώ οι σύγχρονοι αυτοί

βελονιστές δέχονται ότι... «οι μεσημβρινοί του Κινεζικού βελονισμού δεν έχουν υλική ή ανατομική υπόσταση»[19], χρησιμοποιούν τα ίδια – αυξάνοντας τα μάλιστα σε αριθμό – βελονιστικά σημεία, (αποφεύγοντας τους κινεζικούς όρους «Χσιέ») «για να ερμηνεύσουν με σύγχρονους όρους και έννοιες εκ της νευροφυσιολογίας» τα της «ενέργειας» του βελονισμού. Χρησιμοποιώντας όμως και μάλιστα τελείως αδόκιμα, τα της λειτουργίας των νευροδιαβιβαστών, των νευρώνων και του δικτυωτού σχηματισμού του εγκεφάλου, που ουδεμία σχέση έχουν με τους «μεσημβρινούς».

Χρησιμοποιούν, «αντιστρόφως» δε, και τα σπλαγχο-δερματικά αντανακλαστικά (ζώνες του Head), ως «δερματο-σπλαχνικά» [18,19], για να ερμηνεύσουν με έναν απολύτως αντιεπιστημονικό τρόπο τα... «κανάλια με τις ενεργειακές-νοητές γραμμές από όπου περνά η Ζωική Ενέργεια»[19], τα οποία, παρά τον «εκσυγχρονισμό» του βελονισμού, παραμένουν τα ίδια[18], όπως αυτά προέκυψαν από την «Ανατομία του Βασανιζομένου» εδώ και περισσότερα από 3.000 χρόνια προ Χριστού, εμπεριστατωμένα την οποία περιγράφει ο Ζακ Λαβιέ (Κεφ. 4, σ. 71 – 85)[1].

Δέχονται, πάντως, ότι ακόμη και σήμερα (24.10.1996), «δεν έχει διευκρινισθεί, απολύτως, ο ακριβής μηχανισμός δράσεως του βελονισμού»[18]. (Σ.Σ.: Πρόκειται, προφανώς για ένα είδος συγκεκαλυμμένης ομολογίας).

Με όλα αυτά, βλέπει κανείς και την αγωνία των βελονιστών να ... «ανακαλύψουν» μια ερμηνευτική μέθοδο της «θεραπευτικής επενέργειας» του βελονισμού, με τρόπους μάλιστα που θυμίζουν τις ανάλογες προσπάθειες (αποτυχημένες όμως και εκεί, ως ουτοπιστικές) ερμηνείας της «δυναμοποίησης – φάντασμα» του ομοιοπαθητικού, δήθεν, φαρμάκου (άνευ ίχνους εκεί, εκ της ουσίας, λόγω των μεγάλων αραιώσεων)[15,16] . Ενδιαφέρον είναι, πάντως, όπως ομολογούν και οι ίδιοι οι ερευνητές των τέτοιων ερμηνευτικών θεωριών ότι, «εκτός από την κακή γνώση του περιεχομένου της κινεζικής παράδοσης, όλοι αυτοί,... έπεσαν στην παγίδα των αναλυτικών μεθόδων και αφείρεσαν τον οργανισμό (του ανθρώπου) από το περιβάλλον του. Διότι, η λύση του προβλήματος περί του τρόπου δράσεως του βελονισμού – όπως συνεπέραναν – βρίσκεται στη σύνθεση (αυτών) και όχι στην ανάλυση»[1].

Συμπερασματικώς, λοιπόν, το πρόβλημα της επενεργούσης δυνάμεως κατά τον βελονισμό, παραμένει επιστημονικώς αναπάντητο και στα πλαίσια μόνον των δοξασιών της Ταοϊκής

μυθικής φιλοσοφίας.

11. Έχει αποτελέσματα ο βελονισμός;

Πολλοί «ορκίζονται» στον βελονισμό, διότι τους «απήλλαξε» από ενοχλήματα που τους «βασάνιζαν» επί καιρό, ενώ η επιστημονική ιατρική ήταν ανήμπορη ή αναποτελεσματική. Ως επί το πλείστον, πρόκειται για περιπτώσεις: α) νευροφυτικών διαταραχών, β) νευρομυϊκών ή νευροαρθρικών πόνων, γ) αυτοπεριοριζόμενα λειτουργικά αλλά και οργανικά ενοχλήματα, τα οποία, «αφού κάνουν το δικό τους», απαλλάσσουν τον ταλαιπωρούμενο οργανισμό, αφ' εαυτών και χωρίς κανένα φάρμακο. Πολύ συμβάλλει στην απαλλαγή από τα ενοχλήματα και η προσδοκία «ιάσεως», όπως και η «αυθυποβολή».

Μένουν όμως και κάποιες περιπτώσεις «ιάσεως» με τον βελονισμό, από «σοβαρότερες» καταστάσεις. Στις τέτοιες περιπτώσεις, συνήθως, πρόκειται για αναπόδεικτες εμπειρίες από μεμονωμένα περιστατικά, ή για την «φιλόφρονα» διάθεση των βελονιστών να αποδείξουν την αποτελεσματικότητα της μεθόδου. Ποτέ όμως για επιστημονικές συγκριτικές και επιβεβαιούμενες με την παρατήρηση και το πείραμα, ή «προοπτικές» μελέτες. (Σ.Σ.: Είναι βέβαιο ότι οι τέτοιες περιπτώσεις τους δεν αντέχουν σε κριτική ανάλυση).

Ο βελονισμός, πάντως, «καλά κρατεί» και η συρροή πελατών δημιουργεί «ουρές» και μακρές «λίστες αναμονής». Διαβάζοντας όμως το πρώτο Ευρωπαϊκό βιβλίο Βελονισμού[1], εντυπωσιάζεται κανείς από την αντιπαλότητα μεταξύ Βελπώ και Ιουλίου Κλοκέ:

Ο χειρουργός Ιούλιος Κλοκέ (αυτός που αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, ο οποίος προσομοίωσε το σύνολο: σώμα αρρώστου και βελόνες, με μια ηλεκτρική στήλη) εφήρμοσε πολύ τον βελονισμό και, για ένα διάστημα είχε γίνει ο γιατρός της μόδας. Δημιούργησε λοιπόν, όπως ήταν επόμενο, και αντιζηλίες μεταξύ του κύκλου των ιατρών. Εμφανίσθηκαν μάλιστα και άρθρα καταφερομένα με μεγάλη οξύτητα εναντίον του. Όπως δε περιγράφει ο Λαβιέ[1], ... ο Βελπώ, ο οποίος ό,τι ήξερε από Βελονισμό το είχε μάθει από τον Κλοκέ, έλεγε: «... Ο Ιούλιος έχει θαμπωθεί από τον βελονισμό ... Θεραπεύει τα πάντα! .... Ο Ιούλιος σίγουρα θα κάνει περιουσία διότι, ήδη, οι κόμισσες, οι δούκισσες, οι πρίγκιπες, τρέχουν για να τρυπηθούν. Η δημόσια αφέλεια – συνέχιζε ο Βελπώ – είναι ένα τρόφιμο, που τρέφει καλά όταν ξέρουμε να φάμε' και ο Ιούλιος δεν το αγνοεί αυτό»!!! (Σ.Σ.: Πώς θα το έλεγε άραγε σήμερα!).

Και ο Λαβιέ, συνεχίζει: «Χρησιμοποιώντας μια τεχνική που δεν έχει παρά απόμακρη σχέση με τον κινεζικό βελονισμό, ... δυναμωμένοι δυνατοί από κάποιες επιτυχίες που συνέβησαν τυχαία, που όμως δημοσιεύθηκαν με πολύ προσοχή, έχοντας συχνά ατυχήματα τα οποία αποσιωπούσαν, άναψαν την πρώτη σπίθα που έγινε φωτιά. Όμως για λίγο καιρό, αφού γρήγορα παρήκμασε και κατόπιν ξεχάστηκε τελείως. Και τελειώνει: Τέτοια που ήταν, έτσι της άξιζε». Το πιθανότερο είναι ότι έτσι θα συμβεί και τώρα. Μόδα είναι και θα περάσει. Όπως και κάθε «μόδα».

12. Ο βελονισμός και η παραϊατρική της «Νέας Εποχής».

Ο βελονισμός εντάσσεται στις «ενεργειακές θεραπευτικές της Νέας Εποχής». Μεταξύ αυτών και η Ομοιοπαθητική, ο Μαγνητισμός, η Ιριδολογία, η Αρωματοθεραπεία, τα Θεραπευτικά Μασάζ, η Γιόγκα, ο Σαμανισμός, διάφορα άλλα και πλήθος από θεραπευτικές αποκρυφιστικές και μυστικιστικές θρησκευτικές δοξασίες, οι οποίες χρησιμοποιούν και αυτές «παραϊατρικές θεραπευτικές μεθόδους», με διαφόρου τύπου θρησκευτικές «ιεροτελεστίες[6,9,10]». Μεταξύ αυτών και η Οργονομία[11] με διάφορα «παρακλάδια», και το Κ.Ε.Φ.Ε. (Κέντρο Εφηρμοσμένης Φιλοσοφίας Ελλάδος), πίσω από το οποίο καλύπτεται ο -δήθεν- Όμιλος Μελετών και Ερευνών για την Προστασία του Ανθρώπου και του Περιβάλλοντος. Δηλαδή, η Σαηντολογία (SCIENTOLOGY), για τις δραστηριότητες της οποίας, όπως συνέβη και σε άλλες χώρες, η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου ζήτησε την «παραπομπή» της στην Ελληνική Δικαιοσύνη... και παρεπέμφθη αρμοδίως.

Ως «Νέα Εποχή» δεν νοείται, όπως πολλοί νόμιζαν, μια σύγχρονη ή καινούργια εποχή, αλλά πρόκειται για μια έννοια η οποία έχει σχέση με την Αστρολογία[12]. Κατ' αυτήν, το ηλιακό μας σύστημα κάνει έναν πλήρη Ζωδιακό Κύκλο γύρω από έναν άλλο Κεντρικό Ήλιο κάθε 26.000 χρόνια και, για να περάσει από κάθε ένα από τα 12 ζώδια, χρειάζονται $26.000 : 12 = 2.167$ χρόνια περίπου. Βάσει αυτών, η «Νέα Εποχή» αυτή που διανύουμε, άρχισε περίπου την εποχή που γεννήθηκε ο Χριστός διατρέχοντας από τότε το ζώδιο του Ιχθύος. Τώρα όμως που με την «ανακάλυψη» και του «Οφιούχου», ... τα ζώδια έγιναν δεκατρία (13), και η διαδρομή του ηλιακού μας συστήματος από το καθένα τους περιορίζεται χρονικώς στα 2.000 χρόνια ($26.000 : 13 = 2.000$). Γι' αυτό και οι πάντες (αρχίζοντας από τους αστρολόγους μέχρι και τους παραψυχολόγους, οι οποίοι εισήγαγαν τον «ζωικό μαγνητισμό» του Μέσμερ, την «τηλεπάθεια», τον «υπνωτισμό») με το ζώδιο του «Οφιούχου», τα έχουν κυριολεκτικά «χαμένα». Θα πρέπει δε να επισημανθεί ότι τα «φιλοσοφικο-θρησκευτικά» της «Νέας Εποχής», τα κηρύττουν «αποκρυφιστικές» οργανώσεις[12].

Όπως όλες οι παραϊατρικές «θεραπευτικές» της «Νέας Εποχής», έτσι και ο βελονισμός συνδέει και αυτός την «θεραπευτική» του επενέργεια με την «Παγκόσμια» ή «Κοσμική» ή την «Συμπαντική Ενέργεια» [2,6,9,10,13] η οποία «ρέει διαρκώς» μέσα στους 12 μεσημβρινούς των «εντυπωμάτων» ή «βυθισμάτων» των βλαπτικών «δεκατριών δαιμόνων» ή Κουέι, τα οποία τελικά «ανεκάλυψαν» ότι είναι 365, όσες και οι ημέρες του έτους, κατανομημένα σε 12 υποθετικούς «μεσημβρινούς», όσοι και οι μήνες του έτους.

Οι αρχές στις οποίες πρέπει να υπακούει η πρακτική του βελονισμού, είναι οι Αρχές που διέπουν τα Αστρονομικά Φαινόμενα. Πρέπει δε να γνωρίζει ο βελονιστής τους Νόμους του Ουρανού και της Γης διότι... οι οκτώ κύριοι αστρονομικοί ρυθμοί εξασκούν επίδραση πάνω στην ανθρώπινη ενέργεια. Και αυτή την επίδραση, πρέπει να την προσδιορίσει πριν ενεργήσει τον βελονισμό.... Γνωρίζοντας και ότι .... κατά τη νέα Σελήνη, το αίμα και η ενέργεια αρχίζουν να καθαρίζονται και να ρέει η αμυντική ενέργεια (Οε). (Σ.Σ.: Μέσα σε ένα σύστημα 12 αγγείων Lo κυκλοφορίας ενέργειας, τα οποία όμως ανατομικώς... δεν υφίστανται στον ανθρώπινο οργανισμό). Ο βελονιστής, πάντως, πρέπει να έχει άριστη γνώση των αστρονομικών φαινομένων, (Σ.Σ.: Δηλαδή να είναι και αστρολόγος) αφού πάνω στη μελέτη των Ουρανίων φαινομένων βασίζεται η θεραπευτική ρύθμιση της ροής του αίματος και της ενέργειας[2].

Οι αρχαίοι κινέζοι βελονιστές φρόντιζαν περισσότερο την πρόληψη, και αμείβονταν μόνον εφ' όσον οι άνθρωποι για τους οποίους ευθύνονταν, διατηρούσαν την υγεία τους. Σε περίπτωση δε που αυτοί αρρώσταιναν, μπορούσαν να τους οδηγήσουν σε δικαστήρια και να καταδικασθούν σε βαρύτερες ποινές. Σήμερα, οι βελονιστές για τις οποιεσδήποτε «αποτυχίες» τους, έχουν την απλή απάντηση: «η αποτυχία οφείλεται στο ότι η θεραπεία δεν άρχισε έγκαιρα», γεγονός για το οποίο φταίει ο άρρωστος ο οποίος άργησε να προσέλθει στον βελονιστή, δηλαδή... «πριν εμφανισθεί η νόσος»!

Εις ό,τι αφορά τις «θεραπευτικές δυνάμεις οι οποίες ενεργούν, δήθεν, κατά τον βελονισμό, αναγνωρίζει κανείς τα της Ομοιοπαθητικής [14,15,16] με την βασική διαφορά ότι αντί του ομοιοπαθητικού (δήθεν) φαρμάκου, υπάρχει η χωρίς αυλό βελόνα, από την οποία μπαίνει, επί υπάρξεως «κενού», ενέργεια προς «τόνωση» ή, όταν υπάρχει «πληρότητα», γίνεται η «διάχυση» ή η «διασπορά» της παραπανίσιας ενέργειας. «Δίαυλος», δηλαδή, η χωρίς αυλό βελόνα, εισόδου και εξόδου .... ενεργείας. Ποιας όμως; και πόθεν... «εκπορευόμενης»; Όλα αυτά, όπως γράφουν, μπορεί να τα σταθμίζει και να τα πραγματοποιεί ένας πολύ καλά «καταρτισμένος» και «πεπειραμένος» βελονιστής, ο οποίος (θα πρέπει να) είναι ικανός να επιλέγει όχι μόνον τον κατάλληλο χρόνο αλλά και τη στιγμή της παρεμβάσεώς του. Διαφορετικά, με βελονιστές χωρίς την ανάλογη πείρα, τα πράγματα μπορεί να είναι δυσάρεστα μέχρι και μοιραία, για τον υποβαλλόμενο στον βελονισμό[1,2,4,5].

Μιλούν οι βελονιστές για «ενεργειακά κανάλια». Αυτά όμως είναι ακόμη και για τους ίδιους, τελείως υποθετικά, επιστημονικώς δε ανυπόστατα, χωρίς καμμία ανατομική ή αποδεικνυόμενη λειτουργική υπόσταση. Εκλαμβάνουν ότι κάθε βελονιστικό σημείο έχει σχέση με κάποιο ή κάποια εσωτερικά όργανα, αλλά και πολλά σημεία με ένα και το αυτό όργανο. Τα σημεία βελονισμού δεν έχουν καμμία οργανική υπόσταση, είναι υποθετικά και δεν υπάρχει καμμία απόδειξη ότι στα σημεία αυτά παράγονται κάποιες οποιεσδήποτε φυσιολογικές, φυσικοχημικές ή φυσικοηλεκτρικές μεταβολές[7]. Ούτε και ότι άγονται ή «ρέουν» κάπου, μέσα μάλιστα από ένα ανύπαρκτο σύστημα πρωτευόντων και δευτερευόντων αγγείων[4,5,7,8].

Οι βελονιστές με τις βελόνες τους, ισχυρίζονται ότι «συνδέουν» ... την «παγκόσμια ενεργειακή δύναμη» με την διαταραγμένη εσωτερική ζωτική δύναμη των Γιν και των Γιανγκ που συνιστά την αρρώστια, για να την θεραπεύσουν. Ενεργούν δηλαδή κάπως ως μεσάζοντες ή medium, ανάμεσα στην «κοσμική ή συμπαντική ή ουράνια ενέργεια» και στον άρρωστο, μια ενέργεια η οποία δεν αποδεικνύεται να υπάρχει κάπου, εκτός από την φαντασία και τις προθέσεις των βελονιστών.

Ο βελονισμός, είναι προϊόν του Ταοϊσμού, έχει σχέση με τις Ινδουιστικές Θρησκείες, με τον Ανατολικό Μυστικισμό γενικότερα, και εκφράζεται με την προσωποποίηση στην θεότητα με το όνομα Σίβα (Siva ή Shiva)[17], με δύο όψεις, την μία φιλεύσπλαχνη και άρα θεραπευτική, ενώ την άλλη τρομερή, με την «βλαπτική ενέργεια», με την οποία προκαλεί τις αρρώστιες. Προς αποφυγή των οποίων, θα πρέπει να αποσπά την «ευμένειά της»! Εκφράζεται δε στα αγάλματα και ως διφυλή. Δηλαδή μισή γυναίκα και μισός άνδρας.

Ο βελονισμός, δεν ασκείται ούτε και σήμερα από γιατρούς, αποκλειστικά. Ο οποιοσδήποτε μπορεί να δηλώσει... «βελονιστής».

Παραδείγματα:

1. Στη Βρετανία υπάρχουν 1.300 βελονιστές που είναι γιατροί, φυσικοθεραπευτές και

αναισθησιολόγοι. Και άλλοι 1.500 ακόμη, που και αυτοί είναι μέλη του «Βρετανικού Συμβουλίου Βελονισμού», αλλά δεν προέρχονται από τον ιατρικό κλάδο (δηλαδή δεν έχουν καμία σχέση, άμεση ή έμμεση, με την ιατρική).

2. Στην Ελλάδα, όπου μάλιστα δεν είναι καν οριοθετημένη η ιατρική πράξη, ... «πολλοί από τους εν ενεργεία βελονιστές είναι πρακτικοί» (δηλαδή μη γιατροί), κατά δήλωση της βελονίστριας – ιατρού Α. Καραμούζη στα «Νέα», 11.6.1996).

13. Συμπεράσματα.

Δύο είναι τα βασικά συμπεράσματα για τον βελονισμό, από όσα με την μέγιστη δυνατή συντομία περί αυτού έχουν αναφερθεί και μάλιστα από τα ίδια τα δικά τους βιβλία, τα πλέον κλασικά για τον βελονισμό: Το ένα είναι πνευματικό και το άλλο ιατρικό.

α. Το πνευματικό:

Ο βελονισμός είναι θεμελιωμένος πάνω στη φιλοσοφία του Ταοϊσμού των Κινέζων, η οποία έχει αναχθεί σε θρησκεία. Από τη «Βίβλο του Ταοϊσμού», το περίφημο Τάο-τε-Κινγκ του Λάο Τσε, («του οποίου η γέννηση τοποθετείται στο 604 π.Χ., και ο οποίος είναι ο μεταγενέστερος ιστορικά γνωστός, ως θεμελιωτής – αναμορφωτής του Τάο και πρώτος

πατριάρχης του Ταοϊσμού») σταχυολογούνται μερικοί στίχοι, όπως αυτοί παρατίθενται στον 1ο Τόμο των «Κλασικών Κειμένων Βελονισμού του Κίτρινου Αυτοκράτορα».[2]

ΤΟ ΤΑΟ

Όσο κι αν ψάχνεις, δεν το διακρίνεις,

γι' αυτό τ' ονομάζουν απατηλό.

Όσο κι αν θες να τ' ακούσεις, αυτό δεν ηχεί,

γι' αυτό τ' ονομάζουν ανήκουστο.

Ενώ το πιάνεις, δεν το κρατάς,

γι' αυτό τ' ονομάζουν αιθέριο.

Ανατέλλοντας δεν ακτινοβολεί,

δύοντας δε σκοτεινιάζει.

Απλώνεται πίσω μακριά,

στη χωρίς όνομα κατάσταση

που ήτανε πριν τη δημιουργία.

Είναι σαν άμορφη μορφή,

σαν ένα σχήμα ασχημάτιστο

και το ονομάζουν νεφελώδες.

Το ατενίζεις, μα δεν έχει πρόσωπο.

Το ακολουθείς, μα δεν αφήνει ίχνη.

Προσπαθώντας να το εκφράσω,

τ' ονομάζω ΜΕΓΑΛΟ.

Μεγάλο σημαίνει απόμακρο,

απόμακρο που όμως επιστρέφει.

Το ΤΑΟ είναι Μεγάλο,

ο Ουρανός είναι επίσης Μεγάλος.

Η Γη είναι Μεγάλη,

κι ο Άνθρωπος είναι επίσης Μεγάλος.

Μες στο Σύμπαν αυτά τα τέσσερα

είναι Μεγάλα,

το 'να απ' αυτά είναι ο Άνθρωπος.

Ο κάτοικος της Γης,

προσαρμόζεται στη Γη.

Η Γη προσαρμόζεται στον Ουρανό,

ο Ουρανός προσαρμόζεται στο ΤΑΟ

και το ΤΑΟ προσαρμόζεται

στη δική του ΦΥΣΗ.

Μ' αυτήν την πράγματι ακατανόητη και εκτός πάσης λογικής «θεότητα»[3] την πηγή της «παγκόσμιας» ή της «συμπαντικής» ... «ενεργειακής δυνάμεως», και μάλιστα με τις προεκτάσεις της στην Ινδουιστική θεότητα «Σίβα», θα όφειλε να ασχοληθεί η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, να πάρει θέση και να ενημερώσει καταλλήλως. Αυτό δε διότι και πολλά «τέκνα της Ορθοδόξου Εκκλησίας» προσφεύγουν στην βελονιστική θεραπευτική, χωρίς να γνωρίζουν από πού προέρχεται ή προσδοκάται το επιθυμητό «θεραπευτικό αποτέλεσμα» για την καταπολέμηση των ... «Κουέι».

Δηλαδή των «κακών δαιμόνων» του Τάο, οι οποίοι είναι οι πρόξενοι κάθε αρρώστιας, και τους οποίους ο βελονιστής, ως «μεσάζων» μεταξύ ανθρώπου και Τάο, έρχεται να «φονεύσει», επαναφέροντας την ισορροπία μεταξύ των αρσενικών (Γιανγκ) και των θηλυκών (Γιν) «αντιμαχόμενων ενεργειακών δυνάμεων». Πρόκειται δε σαφώς περί Μυστικισμού και Αποκρυφισμού, που είναι ασυμβίβαστοι με την Ορθόδοξη Πίστη.

β. Το επιστημονικό.

Εις ό,τι αφορά την Ιατρική Επιστήμη, ο βελονισμός είναι μια ... «φενάκη»! Πρόκειται για μια «παραϊατρική» θεραπευτική, «παραδοσιακή» της Κινεζικής μυθολογίας, βασισμένη στις

αντιλήψεις και τις φαντασιώσεις της εποχής εκείνης για την κατασκευή και τη λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού, για την πρόκληση των ασθενειών και την απαλλαγή από αυτές, που σήμερα, τόσο παιδαριώδεις φαίνονται ώστε, το ολιγότερο, προκαλούν την θυμηδία. Και απορεί κανείς πώς, μεταξύ των βελονιστών υπάρχουν και άνθρωποι οι οποίοι σπούδασαν Ιατρική!

Συχνά – πυκνά, επίσης, ακούει κανείς: «Δεν βαριέσαι, ... τίποτε δεν μου έκανε κι αυτός». Μάλιστα, πολλοί παραπονούνται και για «παραπλάνηση» από τους βελονιστές, και δεν είναι ολίγα τα παράπονα υποβληθέντων σε βελονισμό εναντίον Ιατρικών Συλλόγων αλλά και του Υπουργείου Υγείας. Ο βελονισμός, παρ' όλη την «αθώτητα» με την οποία προβάλλεται, επί πλέον και κοστίζει. Κοστίζει δε, πολλά λεφτά. Όταν μάλιστα υπάρχουν και θεραπείες που εφαρμόζονται κάθε μέρα, κάποιες και δύο φορές την ημέρα, ιδίως στα αρχικά στάδια της «θεραπευτικής αγωγής». Ύστερα, μέρα – παρά – μέρα ή δύο με τρεις φορές την εβδομάδα και, αργότερα, κάθε κάποιους μήνες ή μια – δυο φορές το χρόνο, για ... «συντήρηση» του «καλού αποτελέσματος». Έτσι προέκυψαν και εκείνοι που μιλούν για «αγυρτεία ή απάτη ή κομπογιανντισμό», χωρίς όμως να έχουν κάνει επίσημη καταγγελία ώστε να επιληφθούν τα «αρμόδια όργανα» οπότε, και μάλιστα ευλόγως, θα μπορούσαν να θεωρηθούν ή να κατηγορηθούν ακόμη και ως συκοφάντες.

Εις την Ελλάδα ο βελονισμός δεν απαγορεύεται. Ο κάθε άνθρωπος βεβαίως έχει το αυτεξούσιο και το δικαίωμα της αυτοδιαθέσεως του ατόμου του, επομένως και το δικαίωμα της ελευθέρως επιλογής του θεραπευτού του και της θεραπευτικής αγωγής της προτιμήσεώς του. Και η επιλογή του βελονισμού για την περίπτωσή του, είναι πλέον θέμα δικής του προσωπικής ευθύνης. Όμως, έχει και το δικαίωμα να πληροφορηθεί επαρκώς και ορθώς, από την Πολιτεία και αρμόδια όργανά της, για την παντελή απουσία οιασδήποτε ουσιαστικού και αντικειμενικού ερείσματος θεραπευτικών δυνατοτήτων του.

Είναι απολύτως βέβαιο ότι ο βελονισμός είναι μια παραϊατρική με θεραπευτικές αξιώσεις επί ασθενειών, ενώ ασκείται και από μη ιατρούς. Περικλείει δε η εφαρμογή του και πολλά δυσάρεστα συμβάματα, τα οποία και αναφέρονται λεπτομερώς στα ίδια τα «Κλασικά Κείμενα» του βελονισμού, φθάνοντας μέχρι και αυτή την πρόκληση του θανάτου[1,2,4,5,8]. Αυτός είναι και ο βασικός λόγος για τον οποίο η Πολιτεία δια του υπουργείου Υγείας, των

σχετικών αρμοδίων οργάνων της και σε συνεργασία με τον Πανελλήνιο Ιατρικό Σύλλογο, (κύριο Σύμβουλό της σε θέματα Δημόσιας Υγείας), οφείλουν να μελετήσουν σε βάθος τα του βελονισμού, το επιστημονικό του υπόβαθρο, τα αποδεικτικά επιστημονικά δεδομένα της αποτελεσματικότητάς του, όπως και το ποιοι, πώς και υπό ποιες ελεγχμένες προϋποθέσεις επιστημονικής κατάρτισης τον εφαρμόζουν δήθεν ως ιατρική επιστήμη. Διότι – και αυτό δεν πρέπει να παραθεωρείται – πρόκειται για το πολυτιμότερο αγαθό του ανθρώπου, δηλαδή για την υγεία του και τη ζωή του. Ή, μήπως, η εγκατάλειψη της κλασσικής επιστημονικής ιατρικής και η «παραπλάνηση» από τις υποσχέσεις της «βελονιστικής», είναι χωρίς κινδύνους;

Δεν είναι όμως και θέμα ευρύτερο, από της πλευράς της επιστήμης, αλλά και θέμα «πνευματικό», ο βελονισμός, όταν ως φιλοσοφική θεωρία βασίζεται στην παραθρησκεία του Ταοϊσμού, στον Μυστικισμό και τον Αποκρυφισμό;

Φαίνεται, πάντως, ότι κάτι περισσότερο γνώριζε ο Γέροντας Πορφύριος όταν, σε γνωστό μου γιατρό που επί χρόνια ασκούσε τον βελονισμό, είπε: «Αυτά που ήξερες να τ' αφήσεις ... αυτά είναι δαιμονικά πράγματα». Οπότε, ο γιατρός «κάνοντας υπακοή», εγκατέλειψε τον βελονισμό.

Βιβλιογραφία

1. Λαβιέ Ζακ : Κινεζικός Βελονισμός. Μετάφραση: Λ. Στυλιανούδη. Εκδ. ΠΥΡΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ, Αθήνα, 1988

2.Χοάνγκ-Τι Νέι Κινγκ: Τα κλασικά κείμενα του Κίτρινου Αυτοκράτορα. Σο Ουένν. Τόμος 1. Μετάφραση: Φ.Π. Ρώσση, Εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ, Αθήνα, 1983.

3.Γενική Παγκόσμιος Εγκυκλοπαιδεία. ΠΑΠΥΡΟΣ – ΛΑΡΟΥΣ.

4.Χοάνγκ-Τι Νέι Κινγκ: Τα κλασικά κείμενα του Κίτρινου Αυτοκράτορα. Σο Ουένν. Τόμος 2. Μετάφραση: Φ.Π. Ρώσση, Εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ, Αθήνα, 1987.

5.Χοάνγκ-Τι Νέι Κινγκ: Τα κλασικά κείμενα του Κίτρινου Αυτοκράτορα. Σο Ουένν. Τόμος 3. Μετάφραση: Φ.Π. Ρώσση, Εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ, Αθήνα, 1988.

6.Καλαϊτζάκη Λόπη: Μια νέα οπτική στην παιδεία του θεραπευτή. Πρακτικά 4ου Πανελληνίου Συνεδρίου Ομοιοπαθητικής Ιατρικής. Αθήνα, 29 – 30 Νοεμβρίου 1986, σελ. 58 – 64.

7.Sneed D. και Sneed S.: Κριτική στην Ιατρική της Νέας Εποχής. Μετάφραση: Φ.Π. Ρώσση. Εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ, Αθήνα, 1995.

8.Πιεν Τσιουέν Ναν Κινγκ: Δυσχερή Προβλήματα του Βελονισμού. Μετάφραση: Φ.Π. Ρώσση. Εκδ. ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ, Αθήνα, 1995.

9.Γρηγοριάτης Αρτέμιος, Ιερομόναχος της Μονής Γρηγορίου Αγίου Όρους: Το ολιστικό πρότυπο. Εισήγηση κατά την Ημερίδα της Μητροπόλεως Ιερισσού, Αγίου Όρους και Αρδαμερίου στην Αρναία Χαλκιδικής, την 31 Μαρτίου 1996, με θέμα: Η παραϊατρική δράσις της «Νέας Εποχής», υπό το φως της Ορθοδοξίας και της Ιατρικής.

10.Στυλιανάκης Αντώνιος, Μοναχός, Αρχιμανδρίτης, Παιδοψυχίατρος: Ψυχολογική θεώρηση των εναλλακτικών θεραπειών. Εισήγηση κατά την αναφερομένη στο ανωτέρω Νο 9, Ημερίδα.

11.Βλιαγκόφτης Αρσένιος Μοναχός: (Εντεταλμένος Ι. Μητρ. Κασσανδρείας για θέματα αιρέσεων και παραθρησκειών) Η Οργονομία. Εισηγήση κατά την Ημερίδα την αναφερομένη στο Νο 9 της παρούσης.

12.Αλεβιζόπουλος Αντ.: Αποκρυφισμός Γκουρισμός, «Νέα Εποχή». Αθήναι, 1993.

13.Διαμαντίδης Σπ.: Ομοιοπαθητική Ιατρική. Εκτύπωση PARALAX III.

14.Βυθούλκας Γ.: Η νέα διάσταση στην Ιατρική. Εκδ. ΑΔΑΜ, Αθήνα, 1994.

15.Αβραμίδης Β. Αθ.: Η Ομοιοπαθητική είναι «επιστήμη» ή και «κάτι άλλο»; Περιοδικό «Πειραϊκή Εκκλησία», Ιανουάριος 1996.

16.Αβραμίδης Β. Αθ.: Η... Ομοιοπαθητική υπό το πρίσμα της Ιατρικής Επιστήμης. Εκδ. «ΥΠΑΚΟΗ», Αθήνα, 1996.

17.Κάπρα Φρίτγιφ (Capra Fritjof): Το Τάο και η Φυσική: Μετάφραση: Μ. Βερέττας. Εκδ. ΩΡΟΡΑ, Αθήνα, 1982.

18.Κωνσταντοπούλου Ε., Καραβής Μ., Κανελλοπούλου Α., Δρούκας Β., : Ο Βελονισμός ως συμπληρωματικό μέσον θεραπείας σε ασθενείς με δυσλειτουργία του Στοματογναθικού συστήματος. Ελεύθερη ανακοίνωση στο 16ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ελληνικής Οδοντιατρικής Ομοσπονδίας. Αθήνα 24.10.1996.

19.Καραβής Μ., Σιγάλας Β.,: Θεωρητική προσέγγιση των αναλγητικών μηχανισμών δράσεως του βελονισμού. Αναφέρεται ότι παρουσιάσθηκε σε Συνέδριο στην Κοπεγχάγη και στην Κύπρο.

20.Χ. Βαλλνέφερ – Α. Φον Ροττάουσερ: Κινέζικη Λαϊκή Ιατρική και Βελονισμός, Εκδόσεις ΠΥΡΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ, Αθήνα 1978.